

Kutatás az albertfalvi vicusban

(Bp. XI. ker., Hunyadi János út–Házgyári út)

Research in territory of Albertfalva vicus

(Budapest District XI. Hunyadi János Street–Házgyári Street)

Előzmények

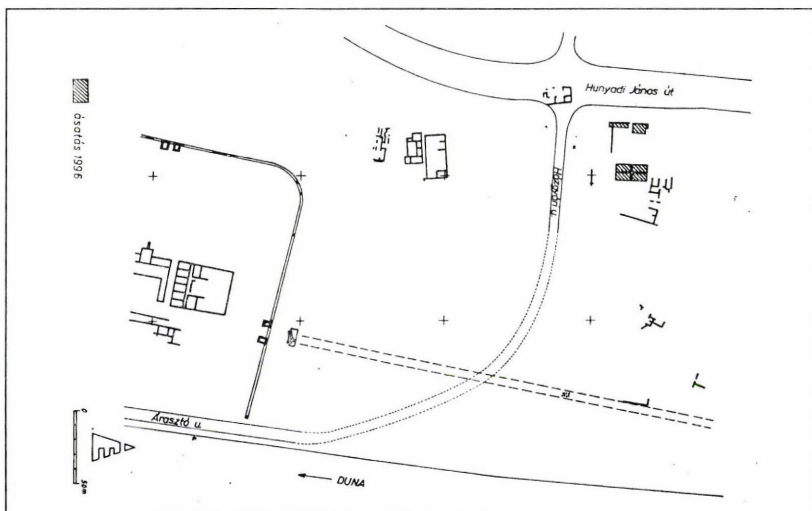
A XI. kerületben, Albertfalva területén is állt egy római kori katonai tábor Aquincum és Nagytétény (Campona) között. Ez a tábor az 1–3. században a Római Birodalom pannoniai határszakaszának egyik jelentős katonai létesítménye volt.

A tervezett Jet-benzinkút állomást az ún. albertfalvi római katonai tábortól északnyugatra 200–250 m-re, a limesúttól nyugatra 150 m-re kívánják felépíteni (27. kép). E terve-

Antecedents

A Roman Period military fort also existed in District XI, Albertfalva, between Aquincum and Nagytétény (Campona). This fort represented one of the more important military constructions along the Pannonian limes of the Roman Empire during the 1st-3rd centuries.

A petrol station by the "Jet" firm is planned 200-250 m northwest of the Roman military fort and 150 m

27. kép

zett beruházás alatt húzódik az albertfalvi auxiliaris (segédcsapat) tábornok körülvéző település (vicus) északkeleti negyedének még feltáratlan része.

A jelenlegi munkahely körzetében Nagy Tibor tárta fel a vicus ipartelepei közül 1. századi műhelyek maradványait (hevítőkemencék, kút). Itt a 2–3. századi római beépítettség újabb emlékei is előkerültek (úttest, útállomás, kőépületek). Az 1975. évi kutatás során 1. századi településnyomokat (lakóhelyek, vermek stb.) és egy 2. századi kőépület maradványait, az épületet kísérő útszakaszt találták meg (NAGY T., RégFüz 14/1960/ 31., SZIRMAI K., BpR 30/1993/ 87–89.).

Az 1996. évi feltárást a tervezett beruházás régészeti emlékeket veszélyeztető, feltáratlan területein: az ún. kezelő és mosóépület és az ún. üzemanyagtárolók tervezett helyein végeztük el, 320 m²-en, 25 munkanap alatt.

Eredmények

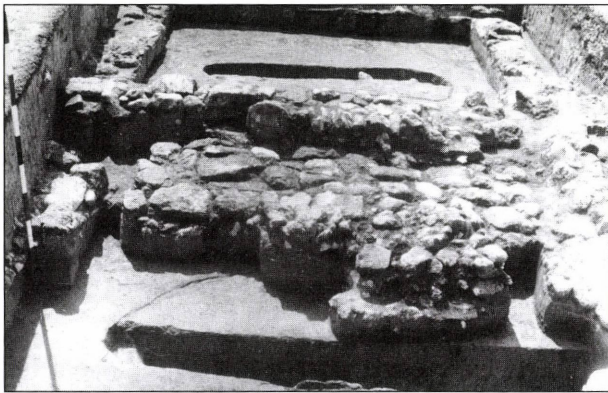
1. Az 1. század utolsó évtizedeire, a Flaviusok korára datálható telepmaradványok valamennyi megnyitott felületben jelentkeztek a mai felszín alatt, 100–150 cm mélyen. Ezek közé sorolhatók a kerek és szegletes alap-

west of the limes road (*Figure 27*). The unexcavated northeastern quarter of a settlement may be found under the area to be developed by this project. It belonged to the vicus that surrounded the Albertfalva auxiliary fort.

Within the region of the new research area, Tibor Nagy excavated the remains of an AD 1st century workshop (kilns and well) that belonged to the industrial area associated with the vicus. Additional remains (road, road station, stone buildings) representing the 2nd–3rd century Roman settlement also came to light here. Excavations during 1975 uncovered the traces of a 1st century remains (dwelling-place, storage pits), the remains of a 2nd century stone building, and a road section associated with this latter feature (T. NAGY, RégFüz 14 [1960] 31; K. SZIRMAI, BpR 30 [1993] 87–89).

Excavations during 1996 were carried out in the area where development most jeopardized archaeological monuments in the previously unexplored area. These included the areas of the future service building and the car-wash, as well as the spot where petrol storage facilities will be established. A surface of 320 m² was excavated during a campaign of 25 workdays.

rajzú cölöp és karónyomok, a cölöppel megerősített gerendamaradványok, melyek a korai cölöpszerkezettű gerendavázás építményekhez tartoztak. További feltárt korai jelenségek: kemence, tűzhelymaradványok, többszörös faltapasztással ellátott és tapasztott padlójú kádak (28. kép). Mindezek egy műhely jelenlétére utalnak. Még ide sorolható

28. kép

egy 2,5 m átmérőjű kerek jelenség is, melynek alját tölcser alakban ásták meg a fekete iszapos földbe. A feltárt műhelyrészletben szűrés, áztatás, szárítás munkafázisok maradványai kerültek elő. A korai jelenségek betöltött anyaga közül megemlíthetők az észak-itáliai, vékony falú agyagpoharak, csészék, Resatus körhöz tartozó tálak, volutás mécsesek (29. kép). Előkerültek még gabonataroló nagy edényekhez, korsókhoz, kan-

Results

1. Over the entire excavated area, settlement remains dating to the last decades of the AD 1st century, that is the Flavian Period, could be identified 100-150 cm below the modern surface. These include both round and square post holes and traces of rods, as well as logs reinforced by

posts which all belonged to the timber structure of early buildings. Additional early features are represented by an oven, remains of fireplaces and vats reinforced by multiple plastering (Figure 28). All these are indicative of the

presence of a former workshop. Another, round phenomenon of 2.5 m diameter should also be mentioned within this context. Its funnel-shaped bottom was dug into the black, silted subsoil. Remains representing work phases such as straining, soaking and drying came to light in the workshop's excavated section. Of the sherds recovered from the early features, thin-walled pottery cups from Northern Italy,

29. kép

csókhöz, homokbeszórásos, benyomott falú agyagpoharakhoz tartozó cserepek is. A sigillata anyagban a galliai importáru volt túlsúlyban. A feltárás során az import és helyben készült agyagárun kívül állatcsontok, fém- és üvegáru jellegzetes darabjai is napvilágra kerültek.

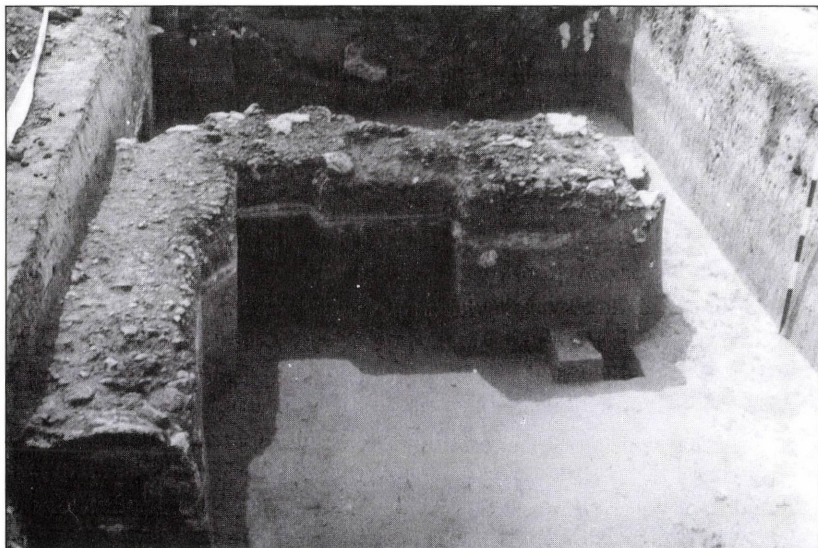
2. A korai jelenségek pusztulását követő planírozás után a 2. század első évtizedeiben új építkezés nyomai jelentkeztek mindenütt – a mai

bowls belonging to the Resatus circle of ceramics and so-called voluted lamps are worthy of mention (Figure 29). Sherds from large grain storage vessels, jugs, pitchers and sand-tempered cups with compressed walls were brought to light as well. Gaulish imports dominated among the terra sigillata fragments. In addition to import and locally manufactured ceramic ware, animal bones, as well as characteristic fragments of metal and glass were brought to light during the course of excavations.

2. After landscaping that had followed the destruction of early features new construction work began as is shown by traces occurring all over the surface at a depth of 40-70 cm. Remains of a 8 m wide road, running east to west were excavated as well. On the basis of its size, it may be hypothesized that it is perhaps the important northeastern access road of the Roman settlement (Figure 30), whose route could be traced along a 11 m long section.

felszíntől mérve 40–70 cm között. Feltártuk egy nagyjából kelet-nyugati irányú, 8 m széles úttest maradványát (30. kép), melynek nyomait 11 m hosszan tudtuk követni. Ez a keletnyugati irányú út – a mérete alapján – a római település északkeleti részének egy jelentős bekötőútját képviselte, mely a Duna-part közelében húzódó, észak–déli irányú limesúthoz csatlakozott. Az út a 2. század első évtizedeiben épülhetett és ezt egy ízben megújították. Ezt az utat északról és délről kőalapozású, vályogfalas épületek sora kísérte. Az északi épületre csak a déli zárófal egy szakasza utal. Az úttest déli oldalán, a feltárt déli épü-

This road lay adjacent to the limes road running north to south along the Danube river. The road must have been built during the first decades of the 2nd century and was renewed once. It was accompanied by rows of adobe houses built on stone foundations on its northern and southern sides. One of the buildings on the north is represented only by a section of its southern end wall. On the other hand, two rooms of the southern building's northern side, south of the road, were also excavated. Internal measurements of the eastern room were 3.7 by 3.4 m, while the western room measured 3.7 by 4.3 m. The remain-

30. kép

let északi helyiség sorából két helyiséget tártunk fel. A keleti helyiség belvilága: 3,70 x 3,40 m, a nyugati helyiség mérete: 3,70 x 4,30 m volt. A megmaradt köves szintek szerint e helyiségek udvarként funkcionáltak. A déli épület déli és nyugati részét a munkaterület korábbi tulajdonosa, az Öntödei Vállalat jellegzetes hulladékát tartalmazó mély feltöltés pusztította el.

A tervezett üzemanyag-tárolók helyén előkerült a 2. századi beépítettséghez tartozó kőfalas, vízelvezető csatorna is, melyet 3 m hosszan ástunk ki. A csatorna alját sárgás mészkőlapokkal bélelték ki. Kötőanyaga agyagos föld volt. A csatornához tartozó köves járósíntet is megfigyeltük.

3. A későbbi építkezés nyomai helyenként megmaradtak az úttest tetjén, de ezek kora – járósíntek hiányában – pontosabban már nem határozható meg. Ezek a szintek az újkori földmozgatás során semmisülhettek meg.

Utószó

A beruházások részéről felmerült az az igény, hogy a benzinkút egyéni jellegének kialakításához a BTM Aquincumi Múzeuma saját eszközeivel hozzájárulna (ásatási fotók,

ing stone layers suggest, however, that these features served as courtyards. The southern and western sections of the southern building were destroyed by the characteristically deep, Modern Age fill deposited by the area's former owner.

At the spot where petrol storage tanks will sit in the future, a stone-walled water drainage associated with the 2nd century buildings was recovered as well. It could be excavated along a length of 3 m. The bottom of this drain was lined using yellowish limestone slabs bound together by clay rich soil. The stone walking surface associated with this drain was also observed.

3. Above the road surface traces of subsequent constructions were sporadically discovered as well. However, in the absence of earlier walking surfaces, these features cannot be identified more precisely. Most of them must have been destroyed during Modern Age earth moving works.

Epilogue

The investors expressed their wish to enrich the individual image of this petrol station with help (in the form of photographs, information texts, copies etc.) provided by the

tájékoztató szöveg, másolatok stb.). Természetesen a múzeum a szakmai anyagával a jövőben is a beruházó rendelkezésére áll.

Aquincum Museum. Naturally, the staff of our museum is eager to assist by meeting such professional requirements.

Szirmai Krisztina

Krisztina Szirmai